

FÖRDJUPNING

Arbetslöshet i covid-19-pandemin

Covid-19-pandemin har haft stor påverkan på svensk arbetsmarknad. I mars 2020 varslades drygt 42 000 personer om uppsägning. Det är mer än dubbelt så många som den högsta noteringen en enskild månad under finanskrisen. Den omfattande varselvågen och uppsägningar av visstidsanställningar i förtid resulterade i en snabb uppgång av arbetslösheten andra kvartalet 2020, och arbetslösheten har därefter stabiliserats kring 9 procent. Fördjupningen visar att covid-19-pandemin främst drabbat svaga grupper på arbetsmarknaden medan uppgången i arbetslöshet bland exempelvis personer med minst gymnasieutbildning har varit betydligt lägre.

Arbetslöshet innebär minskade inkomster för de som drabbas. Även priserna påverkas, främst via lönebildningen. Nedan beskrivs vilka grupper på arbetsmarknaden som har drabbats värst av covid-19-pandemin. Därefter görs en jämförelse med vilka grupper som främst drabbades av arbetslöshet under finanskrisen. Arbetslöshetens sammansättning är av stor betydelse för hur snabbt arbetsmarknaden kan återhämta sig.

Rekordmånga varslade 2020

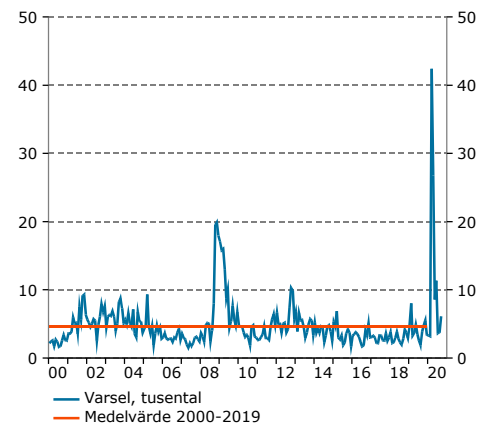
VARSLÉN HAR FRÄMST SKETT INOM HOTELL- OCH RESTAURANGBRANSCHEN

I mars 2020 varslades drygt 42 000 personer (se diagram 55). Av dessa var drygt 17 000 anställda inom hotell- och restaurangbranschen samt inom transportbranschen. Det totala antalet varsel var historiskt sett högt även det andra kvartalet 2020 för att sedan avta det tredje kvartalet. Från mars till och med november år 2020 varslades totalt 114 000 personer och 35 procent av dessa var inom hotell- och restaurangbranschen samt transportbranschen.¹⁹ Andra branscher med omfattande varsel är industrin och företagstjänster²⁰, se marginalruta för branschbeteckningar (se diagram 56).

¹⁹ Av dessa har ca 13 000 varsel skett inom transportbranschen och ca 25 000 inom hotell och restaurang.

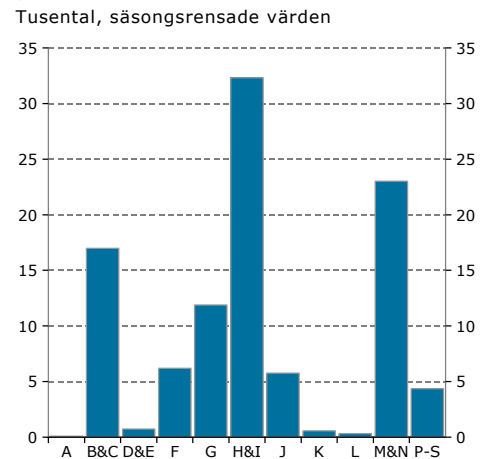
²⁰ I företagstjänster (SNI-kod M och N) ingår verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik (bransch M) samt uthyrning, fastighetservice, resetjänster och andra stödtjänster (bransch N). Det är främst bransch N som drabbats av covid-19-krisen. Här ingår exempelvis bemanningsföretag och konsultverksamheter.

Diagram 55 Varsel om uppsägning
Tusental, månadsvärden

Källa: Arbetsförmedlingen.

Diagram 56 Ackumulerade varsel 2020 per bransch
Tusental, säsongsrensade värden

Anm. Diagrammet avser varsel ackumulerat till och med november månad.

Källor: Arbetsförmedlingen och Konjunkturinstitutet.

Diagram 57 Arbetslöshet

Procent av arbetskraften, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: SCB.

Varsel är dock inte liktydigt med uppsägning. Drygt hälften av varslen som skedde i mars och april ledde till uppsägning.²¹ Av de som varslades i mars och april var ca 20 procent inskrivna som arbetslösa vid Arbetsförmedlingen tre månader senare.²²

Anställda inom transport, hotell och restaurang (H och I) är i genomsnitt yngre än anställda i andra branscher. Andelen av de anställda som har högst grundskoleutbildning är högre än i flera andra branscher samtidigt som andelen utrikes födda är högre. Sammantaget innebär detta att transport, hotell och restaurang är branscher där de anställda har en relativt sett svag ställning på arbetsmarknaden (se tabell 9).

Tabell 9 Deskriptiv statistik för anställda i privat sektor

Genomsnitt per bransch, data från 2019

Bransch	Ålder	Procent kvinnor	Procent utrikes födda	Procent med högst grundskoleutbildning ¹
A	41	14,4	17,4	26,1
B och C	44	24,2	17,3	12,7
D och E	44	25,4	10,5	8,7
F	40	9,3	17,6	16,8
G	39	48,1	14,4	11,7
H och I	39	35,0	33,4	21,0
J	41	27,7	17,5	4,1
K	42	51,6	12,0	3,0
L	45	42,3	12,2	8,4
M och N	40	43,3	23,7	11,6
P-S	42	69,3	24,6	10,1
Medel	41	39,3	20,5	12,4

¹ I gruppen med högst grundskoleutbildade ingår också personer som påbörjat en gymnasieutbildning men ej slutfört den.

Anm. Kvinnor, utrikes födda och gymnasieutbildade anges i procent. Se marginalruta för förklaring till branschbeteckningar.

Källa: SCB och Konjunkturinstitutet

ARBETSLÖSHETEN BLAND GRUPPER SOM ARBETAR I DE HÅRDAST DRABBADE BRANSCHERNA HAR ÖKAT

Arbetslösheten har stigit i Sverige under 2020 och var 9,1 procent det tredje kvartalet. Detta är den högsta arbetslösheten sedan 1990-talskrisen och något högre än den högsta nivån som noterades ett enskilt kvartal under finanskrisen (se diagram 57). Covid-19-pandemin har påverkat vissa branscher mer än andra

Branschbeteckningar

Branscher betecknas med olika bokstäver enligt SCB:s SNI-system. Vissa branscher redovisas tillsammans i texten.

A: Jordbruk, skogsbruk och fiske

B & C: Utvinning av mineral och tillverkning

D & E: Försörjning av el, gas, värme och kyla samt vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshandling och sanering.

F: Byggverksamhet

G: Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar

H & I: Transport och magasinering samt hotell- och restaurangverksamhet

J: Informations- och kommunikationsverksamhet

K: Finans- och försäkringsverksamhet

L: Fastighetsverksamhet

M & N: Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik samt uthyrning, fastighets-service, resetjänster och andra stödtjänster

P-S: Utbildning, vård och omsorg, annan serviceverksamhet

²¹ Se www.arbetsformedlingen.se.

²² Arbetsgivare behöver även varsla visstidsanställda om det rör sig om fem personer eller mer i ett och samma län (se www.arbetsformedlingen.se).

vilket avspeglar sig i de grupper som drabbats hårdast av arbetslöshet.

Yngre personer löper större risk att bli arbetslösa

Arbetslösheten har främst stigit bland unga (se diagram 58). Bland personer 15–24 år uppgick arbetslösheten det tredje kvartalet 2020 till ca 27 procent. Exkluderas gruppen heltidsstuderande som söker extrajobb var arbetslösheten bland unga närmare 14 procent det tredje kvartalet 2020 vilket kan jämföras med ca 9 procent innan covid-19-pandemin bröt ut. Arbetslösheten bland kärnarbetskraften (25–54 år) och bland äldre (55–74 år) har också stigit, men i betydligt mindre utsträckning (se diagram 58).

Utvecklingen av arbetslösheten i kärnarbetskraften, 25–54 år, döljer dock stora skillnader mellan olika åldersgrupper. Arbetslösheten har stigit som mest i åldrarna 25–34 år (se diagram 59). Arbetslösheten har historiskt sett varit lägre för äldre personer i kärnarbetskraften men under covid-19-pandemin har skillnaderna i arbetslöshet mellan olika åldersgrupper stigit.

Liten skillnad mellan mäns och kvinnors arbetslöshet

Trots att andelen kvinnor är jämförelsevis låg i de branscher som varslat flest, transport, hotell och restaurang (H och I) samt mineralutvinning och tillverkningsindustri (B och C), har arbetslösheten bland män och kvinnor utvecklats likartat under det andra och tredje kvartalet 2020.

Det historiska mönstret är att mäns arbetslöshet varierar mer över konjunkturcykeln (se diagram 60). Män arbetar i högre utsträckning inom branscher där sannolikheten att bli arbetslös är högre medan andelen kvinnor är högre inom offentlig sektor.

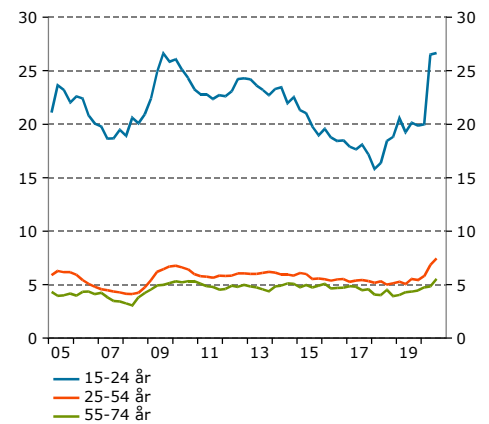
Att arbetslösheten bland kvinnor och män är så lika nu kan delvis förklaras av att fler kvinnor är visstidsanställda jämfört med män. Andra kvartalet 2020 innebar en kraftig minskning av visstidsanställda och minskningen, mätt i antal personer, var större bland kvinnor än bland män (se diagram 61)

Arbetslösheten har ökat mer bland utrikes födda

Transport, hotell och restaurang är de branscher som haft flest varsel och som sysselsätter flest utrikes födda. Andelen utrikes födda i dessa branscher är drygt 33 procent jämfört med genomsnittet i näringslivet på drygt 20 procent (se tabell 1). Arbetslösheten uppdelad på inrikes och utrikes födda visar att utrikes födda också har drabbats hårdare än inrikes födda. Arbetslösheten bland utrikes födda steg från 15,7 procent det fjärde

Diagram 58 Arbetslöshet i olika åldersgrupper

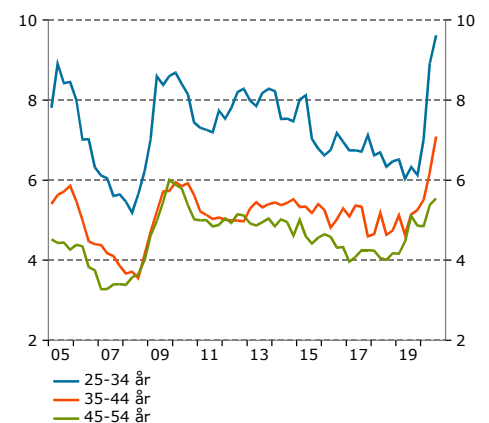
Procent av arbetskraften, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: SCB.

Diagram 59 Arbetslöshet för åldersgrupper inom kärnarbetskraften

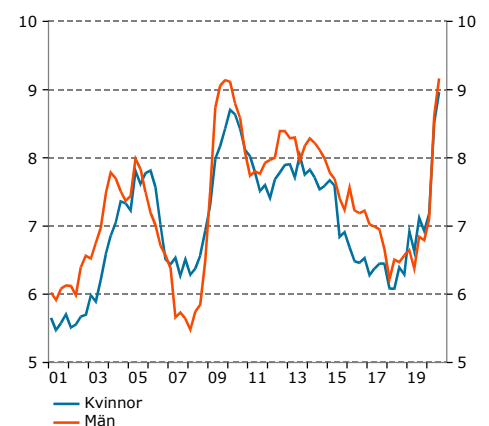
Procent, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 60 Arbetslöshet för kvinnor och män

Procent av arbetskraften, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: SCB.

kvartalet 2019 till 20,5 procent det tredje kvartalet 2020. Arbetslösheten för inrikes födda steg från 4,3 procent det fjärde kvartalet 2019 till 5,6 procent det tredje kvartalet 2020 (se diagram 62)

Hög arbetslöshet bland personer utan gymnasieutbildning

När arbetslösheten delas upp efter utbildningsnivå är det tydligt hur covid-19-pandemin har lett till hög arbetslöshet bland personer som saknar gymnasieutbildning²³ (se diagram 63). Arbetslösheten bland personer som inte har gymnasieutbildning steg i samband med finanskrisen och låg kvar på ca 20 procent under 2010-talet. Under det andra kvartalet 2020 ökade dock arbetslösheten för denna grupp markant. Tredje kvartalet 2020 uppgick den till 30 procent.

Den höga arbetslösheten inom gruppen som inte har gymnasieutbildning kan bara delvis förklaras av ungdomar 15–19 år som har svårt att hitta extrajobb. I åldersgruppen 20–64 år steg arbetslösheten bland personer med högst grundskoleutbildning till drygt 25 procent tredje kvartalet 2020 från 20,5 procent fjärde kvartalet 2019. Utvecklingen av arbetslösheten inom gruppen har varit stigande över tid (se diagram 64).

Tredje kvartalet 2020 var knappt 100 000 personer med högst grundskoleutbildning arbetslösa vilket motsvarar knappt 2 procent av arbetskraften och en knapp fjärdedel av de arbetslösa med enbart grundskoleutbildning i åldersgruppen 20–64 år.

Personer utan gymnasieutbildning arbetar i högre utsträckning inom hotell, restaurang och transport (se tabell 1). Gruppen har därför påverkats mer negativt än andra utbildningsgrupper av covid-19-pandemin som inneburit kraftiga minskningar i omsättningen inom hotell och restauranger samt taxi, rederier och flygbolag inom transportbranschen.

Skillnader i arbetslöshet mellan covid-19-krisen och finanskrisen

FINANSKRISEN DRABBADE FRÄMST INDUSTRIEN

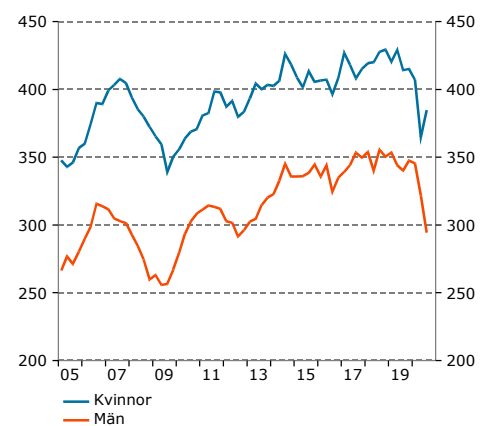
Den senaste gången som arbetslösheten var hög av konjunkturella skäl i Sverige var under finanskrisen som inleddes hösten 2008.²⁴ Under det fjärde kvartalet 2008 steg varslen till nivåer markant över det historiska genomsnittet (se diagram 55).

²³ I gruppen med högst grundskoleutbildning ingår också personer som påbörjat men inte slutfört en gymnasieutbildning.

²⁴ I fördjupningen antas fjärde kvartalet 2008 vara det första kvartalet i finanskrisen.

Diagram 61 Sysselsatta med visstidsanställning

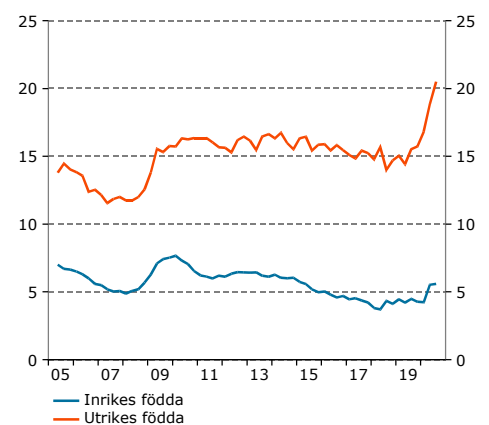
Tusental, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 62 Arbetslöshet

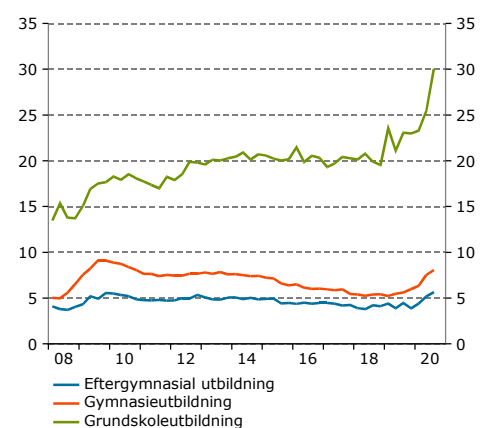
Procent av arbetskraften, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: SCB.

Diagram 63 Arbetslöshet efter utbildningsnivå

Procent av arbetskraften, säsongrensade kvartalsvärden

Anm. Arbetslöshet efter utbildningsnivå finns från 2008.

Källa: SCB.

Finanskrisens effekter på sysselsättning och arbetslöshet syntes sedan tydligt 2009. Det första kvartalet 2010 var arbetslösheten som högst och nådde då 8,9 procent, vilket är 0,2 procentenheter lägre än arbetslösheten tredje kvartalet 2020 (se diagram 57).

Finanskrisen påverkade främst sysselsättningen inom industrin medan covid-19-pandemin främst lett till minskad sysselsättning inom hotell, restaurang och transport. Diagram 65 visar sysselsättningsminskningen första krisåret jämfört med sysselsättningen året innan krisen inleddes.²⁵ För finanskrisen jämförs därför antalet sysselsatta 2009 med 2008 för de olika branscherna.²⁶ För covid-19-krisen jämförs den genomsnittliga sysselsättningen första och andra kvartalet 2020 med sysselsättningen 2019.

Över tid har sysselsättningen inom industrin minskat, både mätt som andel av alla sysselsatta i näringslivet och mätt som antal sysselsatta (se diagram 66 och diagram 67). Finanskrisen påskyndade en utveckling mot lägre arbetskraftsintensitet som redan pågått en tid och som sedan fortsatt efter det att konjunkturen vände uppåt. Industrins andel av alla sysselsatta inom näringslivet har sedan några år tillbaka stabiliserats på ca 16 procent.²⁷

Transport, hotell och restaurang är branscher som ökat något i relativ sysselsättningsstorlek de senaste 15 åren. Branschernas andel av sysselsättningen i näringslivet har stigit från dryga 12 procent 2005 till dryga 13 procent i slutet av 2019. Detta motsvarar en sysselsättningsstillväxt om ungefär 100 000 personer under samma tidsperiod (se diagram 66 och diagram 67)

COVID-19-PANDEMIN HAR SLAGIT HÅRT MOT SVAGARE GRUPPER PÅ ARBETSMARKNADEN

Tabell 10 visar arbetslösheten det tredje kvartalet 2020 och första kvartalet 2010, då arbetslösheten var som högst under finanskrisen, inom de fyra demografiska kategorier, ålder, kön, inrikes respektive utrikes född och utbildning, som redovisats tidigare.

²⁵ För finanskrisen jämförs antalet sysselsatta 2009, det första krisåret, med antalet sysselsatta 2008. För covid-19-pandemin jämförs det genomsnittliga antalet sysselsatta första och andra kvartalet 2020 med antalet sysselsatta 2019.

²⁶ Finanskrisens effekter på sysselsättning och arbetslöshet syntes först 2009 även om varslen tog fart fjärde kvartalet 2008. Det dröjer dock minst två månader mellan det att en arbetstagare varslas och en eventuell uppsägning.

²⁷ Anställda inom delbranschen C26 har klassificerats om och var 2020 en del av bransch J, informations- och kommunikationsverksamhet, medan de ingick i bransch C, tillverkning 2008. Därför är inte siffrorna helt jämförbara.

Diagram 64 Arbetslöshet bland personer med grundskoleutbildning, 20–64 år

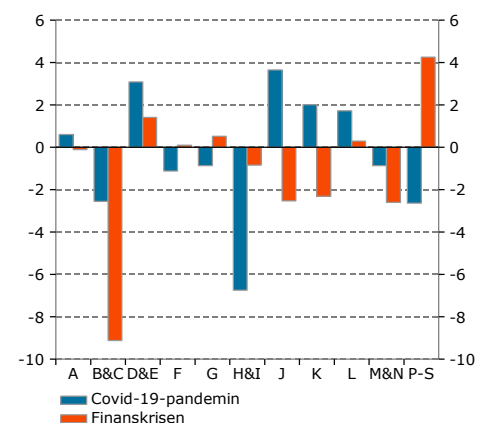
Procent av arbetskraften, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 65 Sysselsättningsförändring på branschnivå

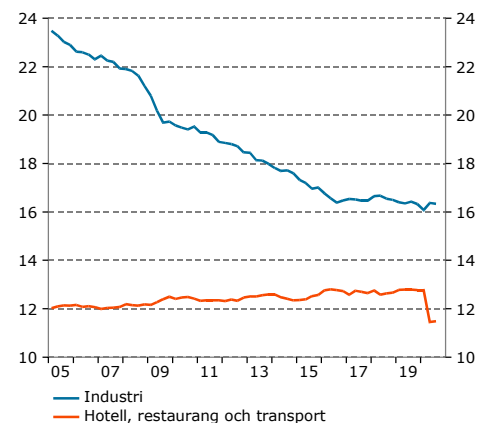
Procentenheter, säsongrensade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 66 Andel anställda industri samt hotell, restaurang och transport

Relativt sysselsatta i näringslivet, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 10 Arbetslöshet för olika grupper

Procent av arbetskraften, säsongrensade värden

Grupp	Covid-19-pandemin	Finanskrisen
Unga	26,7	26,1
Kärnarbetskraften	7,4	6,8
Äldre	5,5	5,3
Män	9,2	9,1
Kvinnor	9,0	8,7
Inrikes födda	5,6	7,7
Utrikes födda	20,5	15,7
Grundskola ¹	25,3	13,5
Gymnasium	8,1	8,9
Eftergymnasial	5,6	5,5
Alla grupper	9,1	8,9

¹ För personer med som mest grundskoleutbildning visas arbetslösheten för personer mellan 20–64 år. Detta för att undvika att arbetssökande gymnasiestudenter 15–19 år tas med i statistiken.

Anm. Tabellen jämför arbetslöshet i olika grupper det tredje kvartalet 2020 med det första kvartalet 2010 då arbetslösheten nådde sin högsta siffra under finanskrisen.

Källa: SCB och Konjunkturinstitutet.

Skillnaden i arbetslöshet mellan åldersgrupper har ökat

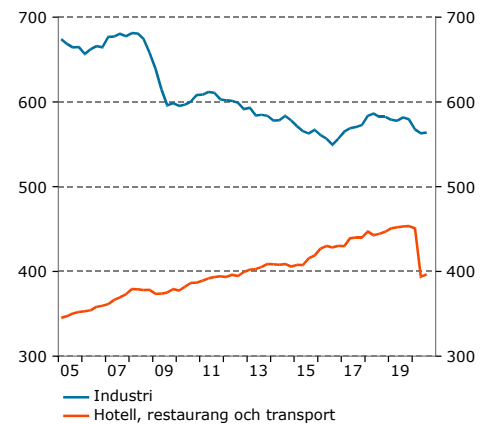
Ungdomsarbetslösheten är ungefär lika omfattande under covid-19-pandemin som den var under finanskrisen. Arbetslösheten hos kärnarbetskraften, personer mellan 25–54 år, är något högre nu jämfört med finanskrisen. Diagram 59 visar dock att arbetslösheten bland 25–35-åringar och 35–44-åringar är ca 1 procentenhet högre nu jämfört med finanskrisen medan arbetslösheten för 45–54-åringar är ca 0,5 procentenheter lägre. De yngre åldersgrupperna i kärnarbetskraften har därmed högre arbetslöshet nu jämfört med finanskrisen. Arbetslösheten bland äldre, 55–74 år, är ungefär lika hög som under finanskrisen.

Något fler kvinnor arbetslösa nu jämfört med finanskrisen

Arbetslösheten för män och kvinnor är ganska likartad i de två kriserna (se diagram 61). Männens arbetslöshet var 0,1 procentenhet högre det tredje kvartalet 2020 jämfört med första kvartalet 2010 och kvinnornas arbetslöshet är 0,3 procentenheter högre. Skillnaden i förändring av mäns och kvinnors arbetslöshet som en följd av de två kriserna kan dels förklaras av att fler visstidsanställda, där kvinnor är överrepresenterade, har sagts

Diagram 67 Antal anställda industri samt hotell, restaurang och transport

Tusental personer, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

upp under covid-19-pandemin, dels av att transport, hotell och restaurang, som drabbats hårdast av covid-19-pandemin, sysselsätter fler kvinnor än industrin som drabbades hårdast under finanskrisen.

Större skillnad mellan inrikes och utrikes födda

Skillnaden i arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda är påtagligt större tredje kvartalet 2020 jämfört med första kvartalet 2010. Första kvartalet 2010 var arbetslösheten bland utrikes födda ungefär dubbelt så hög som arbetslösheten bland inrikes födda. Det tredje kvartalet 2020 var arbetslösheten bland utrikes födda däremot ca 3,5 gånger högre än för inrikes födda. Detta beror både på strukturella och konjunkturella faktorer. Dels har utrikes föddas arbetskraftsdeltagande stigit under 2010-talet samtidigt som det har varit svårare för personer i denna grupp att hitta arbete, vilket höjt arbetslösheten strukturellt.²⁸ Dels beror det på att transport, hotell och restaurang, som är de hårdast drabbade branscherna av konjunkturedgången till följd av covid-19-pandemin, sysselsätter relativt sett fler utrikes födda (se tabell 1 och diagram 62).

Gymnasieutbildning allt viktigare för sysselsättning

Den största skillnaden i arbetslöshet mellan covid-19-pandemin och finanskrisen finns bland grupperna med olika utbildningsnivåer. Arbetslösheten bland personer 20–64 år med som mest grundskoleutbildning var 25,3 procent det tredje kvartalet 2020 jämfört med 13,5 procent det första kvartalet 2010.²⁹ Arbetslösheten bland personer med som mest gymnasieutbildning var i stället något lägre under det tredje kvartalet 2020 jämfört med det första kvartalet 2010. Arbetslösheten bland personer med eftergymnasial utbildning var närmast identisk.

Ett av skälen till att arbetslösheten har stigit kraftigt bland personer med som mest grundskoleutbildning är att transport, hotell och restaurang sysselsätter relativt sett fler som har högst denna utbildningsnivå (se tabell 1). Samtidigt har arbetslösheten inom gruppen stigit under en lägre tid (se diagram 63). Den trendmässiga utvecklingen kan delvis förklaras av en ökad andel

²⁸ Se fördjupningen "Utrikes födda och integration på den svenska arbetsmarknaden", *Lönebildningsrapporten* (2018), Konjunkturinstitutet.

²⁹ Jämförelsen görs för gruppen högst grundskoleutbildade i åldrarna 20–64 år för att undvika att arbetssökande gymnasiestudenter 15–19 år tas med i statistiken. För gruppen högst grundskoleutbildade i åldrarna 15–74 år var motsvarande siffror för arbetslösheten 30,0 procent tredje kvartalet 2020 och 18,3 procent första kvartalet 2010. Detta innebär att ungefär 5 procentenheter av arbetslösheten i gruppen med högsta grundskoleutbildning består av ungdomar 15–19 år och äldre 65–74 år de redovisade kvartalen.

utrikes födda på svensk arbetsmarknad där en större andel, jämfört med inrikes födda, inte har gymnasieutbildning.³⁰ Eftersom andelen arbeten som inte kräver gymnasieutbildning är relativt låg i Sverige, jämfört med andra OECD-länder, ökar också arbetslösheten inom gruppen.³¹

Långsiktiga effekter av uppsägningar

Omfattande uppsägningar leder till hög arbetslöshet. Personer som blir arbetslösa förlorar sin arbetsinkomst³² i samband med arbetslösheten. Även efter att arbetslösa återkommit i sysselsättning är det vanligt att de under en längre tid har lägre arbetsinkomst jämfört med personer som inte har varit arbetslösa under en period. En omfattande forskningslitteratur har kartlagt vad som händer 10–20 år efter det att en person blivit uppsagd.³³ Forskningen visar att personer som blivit arbetslösa en gång har större sannolikhet att bli arbetslösa igen. De tar också nya arbeten till lägre lön och arbetar i genomsnitt färre timmar jämfört med likande personer som inte varit arbetslösa.

I USA och Tyskland ser uppsägningar ut att leda till att arbetsinkomsten initialt minskar med omkring 35 procent. Över tid återhämtar sig arbetsinkomsten men den är ändå omkring 15 procent lägre än jämförbara personer 10–20 år efter uppsägning. Timlönen minskar med drygt 15 procent året efter uppsägningen för att sedan stiga snabbare än timlönen för jämförbara personer. Trots att en viss återhämtning sker över tid är den genomsnittliga timlönen för en person som blivit uppsagd fortfarande omkring 10 procent lägre jämfört med liknande personer som aldrig blivit uppsagda 10–20 år senare. Skälet till att arbetsinkomsten minskar mer än timlönen är att personer som blivit uppsagda har ökad risk att bli arbetslösa igen och att de också har anställningar där de arbetar färre antal timmar.

Liknande resultat för inkomst- och sysselsättningsutveckling finns i Sverige även om storleksordningen är mindre. Personer

³⁰ Andelen utrikes födda i befolkningen 20–64 år som saknar gymnasieutbildning är knappa 20 procent vilket är dubbelt så högt som motsvarande andel bland inrikes födda. Se fördjupningen "Utrikes födda och integration på den svenska arbetsmarknaden", *Lönebildningsrapporten* (2018).

³¹ Se kapitlet "Jämviktsarbetslöshetens utveckling till och med 2030", *Lönebildningsrapporten* (2017).

³² Formellt är den förväntade arbetsinkomsten (y) produkten av sannolikheten att en person har ett arbete (p) gånger hur många timmar personen arbetar (h) gånger timlönen personen har (w): $y = p \cdot h \cdot w$. Ersättningar från socialförsäkringssystemet ingår inte i arbetsinkomsten.

³³ På engelska refereras detta till "scarring effects of unemployment". De flesta studier tar avstamp i den första uppsägningen, som kan mätas i data, och studerar inkomstförlopp, sysselsättning och löneutveckling efter denna. Se Couch och Placzky (2010) för metod.

som blivit uppsagda i samband med företagsnedläggningar har i genomsnitt 10 procent lägre arbetsinkomst jämfört med liknande personer som inte blivit uppsagda 5–10 år efter nedläggningen.³⁴

Det finns olika teoretiska förklaringar till varför inkomster och löner hos uppsagda faller kraftigt och inte återhämtar sig. En förklaring är att sysselsatta personer som är väl matchade på arbetsmarknaden har lättare att förhandla upp sin lön med hjälp av erbjudanden från andra arbetsgivare. Arbetslöshet innebär att den möjligheten försvinner och den som är arbetslös måste börja om från början igen och gå in på en lägre lön.³⁵ Samtidigt försvinner matchspecifikt humankapital vid en uppsägning, det vill säga kunskaper om hur ett visst jobb görs hos en viss arbetsgivare. En annan förklaring är att arbetslöshet skapar en mer allmän humankapitalförlust hos den arbetslöse.³⁶ Vilken av dessa effekter som spelar störst roll empiriskt finns det mindre kunskap kring.

Arbetsmarknadens utveckling kommande år

Covid-19-pandemin har, jämfört med finanskrisen, främst drabbat branscher som sysselsätter grupper som har en svagare ställning på arbetsmarknaden. Det pekar mot att det kan ta tid innan dessa personer hittar ett nytt arbete igen.

Samtidigt styrs arbetsmarknadens utveckling framöver i hög utsträckning av covid-19-pandemins fortsatta förlopp. Ett effektivt vaccin, som kan börja distribueras under första halvåret av 2021, skulle sannolikt leda till att hotell-, restaurang- och transportbranscherna kan börja återhämta sig.

Det har skett en betydande ökning av antalet konkurser, främst inom hotell- och restaurangbranschen och transportbranschen,³⁷ som innebär att det kan ta tid att starta nya företag. Branscherna har också permitterat i lägre utsträckning jämfört med andra branscher. Däremot är investeringskostnaderna vad gäller fysiskt kapital i branscherna lägre jämfört med industrin och verksamheter går därför snabbare att bygga upp igen. Många av dem som blivit arbetslösa under 2020 skulle kunna återanställas igen 2021.

³⁴ Se Eliason och Storrie (2006).

³⁵ Denna beskrivning av lönebildningen på arbetsmarknaden kallas på engelska för "job ladder", det vill säga en arbetsstege där personer klättrar uppåt och på så sätt blir bättre matchade, får högre lön och minskar sin arbetslöshetsrisk allt efter tiden går. Se exempelvis Jarosch (2015) och Krolikowski (2017).

³⁶ Se Jarosch (2015) och Krolikowski (2017).

³⁷ Se www.uc.se.

På motsvarande sätt kommer en långsammare utveckling och produktion av ett covid-19-vaccin, samt hur ofta vaccinet måste ges för att upprätthålla immunitet, innebära att arbetslösheten kan komma att stanna kvar på en hög nivå under en längre tid. Särskilt eftersom transport, hotell och restaurang är branscher som i högre grad sysselsätter personer med lägre utbildningsnivå och utrikes födda. Dessa branscher är också i hög utsträckning den första bransch att bli anställd i för personer utan gymnasieutbildning och utrikes födda.

Arbetslösheten kan också bli kvar på en högre nivå en längre tid när exempelvis nyexaminerade inte hittar arbete och sedan riskerar att trängas ut av personer med färskare examen när konjunkturen vänder uppåt.³⁸

Referenser

- Couch, K. A. och D. W. Placzek (2010), Earnings losses of displaced workers revisited. *American Economic Review*, 100, vol. 1, sid. 572–589.
- Davis, S. J. och T. M. von Wachter, T. M, Recessions and the cost of job loss, working paper 17638, National Bureau of Economic Research, 2011.
- Eliason, M., och D. Storrie, (2006), Lasting or latent scars? Swedish evidence on the long-term effects of job displacement. *Journal of Labor Economics*, 24, vol. 4, sid. 831–856.
- Jarosch, G. (2015), ”Searching for job security and the consequences of job loss”, Working paper, Princeton University, 2015.
- Konjunkturinstitutet, *Lönebildningsrapporten*, 2018.
- Konjunkturinstitutet, *Lönebildningsrapporten*, 2020.
- Krolikowski, P., (2017), Job ladders and earnings of displaced workers. *American Economic Journal: Macroeconomics*, vol. 9, sid. 1–31.
- Oreopoulos, P., T. von Wachter och A. Heisz, (2012), The short- and long-term career effects of graduating in a recession. *American Economic Journal: Applied Economics*, vol. 4, sid. 1–29.

³⁸ Forskning visar att personer som tar examen i en lågkonjunktur tjänar omkring 10 procent lägre på första arbetet jämfört med liknande personer som inte tar examen i en lågkonjunktur. Denna skillnad försvinner över tid men det kan ta upp till 10 år. Se Oreopoulos m.fl. (2011).